

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻՑ

Վերջին տարիներս թէ ռուսաց գրականութիւնը և թէ կառավար-
չական շրջանները աչքի ընկնող ուշադրութիւն են դարձնում հրդեհի
խնդրի վերապէ՛ Ռուսական քաղաքներում և մանաւանդ գիւղական կեանքի
մէջ հրդեհները նշանաւոր մեասներ են հասցնում ժողովրդի տնտեսական
դրութեանը:

Անցեալ տարի կալացած համառուական հրդեհաշիջական ցուցա-
հանդէսին տեղի ունեցաւ նախպէս հրդեհաշիջների համաժողովը: Յուցա-
հանդէսի և համաժողովի ներկայացուցիչների վերջին ընդհանուր նիստը
վճռեց՝ ներքին գործերի մինիստրին ղիմելով խնդրել մի շարք միջոցներ
ձեռք առնելու մասին: Առաջ բերեց ալդ միջոցներից կարեւորները: 1)
Հիմնել կենտրոնական առանձին վարչութիւն, որին չատկացէին հրդեհին
վերաբերեալ հարցերը, որը միջոցներ որոնէր հրդեհաշիջութեան գործը
բարւոքելու համար: 2) Հիմնել մէկ ընդհանուր ընկերութիւն հրդեհների
առաջին առնելու և նոցա դէմ մաքառելու համար: 3) Քաղաքների հրդե-
հաշիջներին պետական պաշտօնականների կարգը դասել, ինչպէս ալդ կալ
Մոսկաւի և Պետերբուրգի համար: 4) Հիմնել առանձին համակազմեա-
կան հրդեհաշիջական գումար (ФОНДЪ), որից թոշակ և օգնութիւն տալ
հրդեհի ու առհասարակ պաշտօնավարութեան ժամանակ վիրաւորածներին:

Բացի սորանից չափուում են հետեւեալ ցանկութիւնները: 1) Հիմնել
առանձին լանձնաժողով ներքին և լուսաւորութեան մինիստրութիւնների
ներկայացուցիչներից, որը մասնագէտ հրդեհաշիջների օգնութեամբ խոր-
նէր հանրամատչելի գրքեր, որոնց մէջ բացատրէին հրդեհի դէմ մաքա-
ռելու միջոցները, և որը նախպէս ժողովրդական և կիրակնօրեալ դպրոց-
ների միջոցով սովորեցէր գիւղացիներին հրդեհներից զգուշանալու և նրանց
հանդգնելու միջոցները: 2) Ազատ հրդեհաշիջներին ընկերութիւններ ղլխա-
ւորներին կատարեալ ազատութիւն տալ հրդեհաշիջական գործողութեան
մէջ իրանց անձնական պատասխանատւութեամբ: 3) Զարգացնել գիւ-
ղերում ու քաղաքներում ջրամբարները, բարօք դրութեան մէջ դնել
դէպի ջրամբարները տանող ճանապարհները և ըստ կարելոյն ջրախողո-
վակներ կառուցանել: 4) Համալսել մէջ հիմնել սիրողների խմբեր և

ներանց տալ անհրաժեշտ գործիքները: 5) Մտցնել միատեսակ հագուստի՝ ձև սիրողներին խրախուսելու նպատակով: 6) Թույլ տալ պարտաւոր նւէրներ տաճարաւու իրաւունք ունենալ. աւելի աչքի ընկնող սիրողներին և գիւղացի—սիրողներին ազատել համալսական դատաստաններից նշանակւող մարմնական պատիժներից: 7) Թույլ տալ ազատ հրդեհաշէջներ ընկերութիւններին ներկայացուցիչներ ունենալ կենտրոնական հրդեհաշիջական վարչութեան մէջ, եթէ ալդալիսին հիմնւի: 8) Վերաքննել և լրացնել հրդեհին և ապահովելուն վերաբերող օրէնքները.

Վերոյիշեալ աշխատութիւնները ոչ-ամբողջովին անհետեանք մնացին:

Ներկալ տարւալ մարտի 24-ին մինիստրը հաստատեց «Միացեալ հրդեհաշիջական ընկերութեան կանոնադրութիւնը, լճկերութեան հանդիսաւոր բացումը տեղի ունեցաւ մալսի 17-ին: Մանօթացենք ընթերցողին վիշեալ կանոնադրութեան գլխաւոր կէտերի հետ:

1) Ընկերութիւնը հիմնւում է հրդեհների դէմ մաքառումը զօրեղացնելու համար:

2) Այդ նպատակով ընկերութիւնը աշխատում է՝ ա) շատացնել և կատարելագործել գոլութիւն ունեցող հրդեհաշիջական ընկերութիւնների և խմբերի միջոցները և բ) տարածել նախազգուշութեան միջոցները:

3) Ընկերութիւնը բաղկանում է պատւաւոր, իսկական և աշխատակից անդամներից:

4) Իսկական անդամներ կարող են լինել. ա) հրդեհաշիջական ընկերութիւնները կամ միութիւնները և բ) մասնաւոր անձնաւորութիւններ և ալդալիսի հիմնարկութիւններ, որոնք սեփական խմբեր ունեն, ալն պալմանով միայն որ նոքա պարտաւոր լինեն օգնութեան հասնել նա և իրանց որոշ շրջանում գտնւող կողմնակի մարդկանց:

5) Ալն անձնաւորութիւնները կամ հիմնարկութիւնները, որոնք կը վճարեն տարեկան 25 բուբլի, կամ միանւագ 300 բուբլի, կը համարեն աշխատակից—անդամներ:

Մալսի 21-ին տեղի ունեցաւ Պետերբուրգում համառուսական առողջապահական ցուցահանդիսի բացումն: Բացմանը ներկալ էին մինիստրներ, բաղմաթիւ բարձրատիճան անձնաւորութիւններ, հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներ և ալն:

Մաղթանքից շտոյ ժողովրդական առողջապահութեան ընկերութեան նախագահ Զդեկաուէր մէկ ճառ խօսեց, որի մէջ գեղեցիկ կերպով բացատրեց առողջապահական գիտութեան ահադին նշանակութիւնը թէ անհատների և թէ հասարակութեան կեանքի համար: «Առողջապահական ընկերութիւնը —առաց ճառախօսը—կապացնելով առաջին համառուսական

առողջապահական ցուցահանդէս, ձգտում է տարածել առողջ գաղափարներ առողջապահութեան մասին: Ցուցահանդէսը պարզօրէն վկայում է, թէ որքան լաջողութեամբ է գործադրում գիտնական առողջապահութիւնը կեանքի զանազան պահանջներին մէջ:

Ներկորդը խօսեց փոխ-նախագահ գրաֆ Սիւդոր «Ալսոր հայրենի գիտութեան տօնն է—ասաց նա, այս օրը փալլուն էջ կը դառնայ ուսական կուրսուրալի պատմութեան մէջ: Ցուցահանդէսի չափը սպասածից մեծ եղաւ: Նորան մասնակցում են մինչև 500 էկսպոնանտներ, որ ներկաւացրած են մինչև 40,000 էկսպոնատներ (առարկաներ): Իւրաքանչիւր բաժին ինքնուրոյն նշանաւոր հետաքրքրութիւն է ներկայացնում: Նոցա մէջ շատ սովորելիք ունեն հարուստները և աղքատները, հասակաւորները և ուսանողները, գիտնականները և բանւորները: Առաջին տեղը բռնում է գիտնական բաժինը, քիմիա բաժանի հիմնարկութիւնները, դպրոցական առողջապահութիւնը և վիճակագրութիւնը: Մեծ հետաքրքրութիւն են ներկայացնում և աւելի մասնաւորները, որ է պատերազմական և երկաթուղային բաժինները: Ցուցահանդէսին մասնակցում են տէրուական հիմնարկութիւնները, քաղաքները, գիտնական և տեխնիկական ընկերութիւնները, բարձրագոյն դպրոցները: Մարդասիրական հիմնարկութիւնները նույնպէս անուշադիր չեն թողել ցուցահանդէսը: Օրինակ, շրերից ազատող և նույնպէս ժողովրդական ընկերութիւնները բաւական կարևոր առարկաներ են ներկայացրել: Մի խօսքով առողջապահական ցուցահանդէսը ժողովել է ամեն ինչ, որ վերաբերում է ժողովրդի առողջութեան պահպանութեանը:

Մայիսի 24-ին մեռաւ ռուսաց երեսելի լեզուագէտ Եակով Գրոտ: Նա ծնւել է 1812 թւին Պետերբուրգում: Սկզբնական կրթութիւնը ստացել է իւր մօր մօտ: Յետոյ նա սովորեց լիցեոնում, ուր աւարտեց ոսկեալ մեդալով և մտաւ պաշտօնի մինիստրների կոմիտեի խորհրդարանում: Սրանից փոքր նա ամբիոն ստացաւ Ֆինլանդիայի Հելսինգֆորս քաղաքի համալսարանում, ապա Ալեկսանդրեան լիցեոնում: Բայց 1860 թւին պաշտօնը թողեց և նւիրեց իրան գրականութեանը և գիտութիւնների ձեռնարանին, որը դեռ 1855 թւին ընտրել էր նորան իսկական անդամ: Նա բոլոր սրտով սիրում էր գրականութիւնը, որով նա ապրում էր և շնչում մինչև իւր վերջին օրերը:

Պետերբուրգի համալսարանը տւել էր նորան ռուսական գրականութեան դոկտորի աստիճան: Մոսկուայի համալսարանը ընտրել էր նորան պատուաւոր անդամ: Գրոտը բոլոր ռուսական համալսարանների և քաղմաթիւ ռուսական և արտասահմանեան ընկերութիւնների պատուաւոր ան-

դամ էր: 1884 թվին Նա հաստատեց ձեմարանի ռուսական լեզվի և գրականութեան բաժնի նախագահի պաշտօնում, իսկ 1889 թվից սկսեալ Նա գիտութիւնների ձեմարանի փոխնախագահն էր: Բարեգործական ընկերութիւնները պարտական: Եւ նորա եռանդուն գործունէութեանը զանազան գեղեցիկ հիմնարկութիւնների համար:

Հանգուցեալը տեւել է ռուսաց հասարակութեանը մի շարք մնալուն աշխատութիւններ: Նորա բոլոր խոշոր աշխատութիւնները վերաբերեալ պատմութեան ցոյց են տալիս նորա ինքնուրոյնութիւնը և խոր ուսումնականութիւնը, միեւնոյն ժամանակ լինելով լաշն և բազմատեսակ: Սոքա առանձին ուշադրութեան արժանի են թէ մանկավարժական և թէ գրականական տեսակէտներից: Նա նոյնպէս լաւ տեղեակ էր սկանդինաւական գրականութեանը, կատարելապէս տիրապետում էր ֆիննական, շեդական, լաւանդական, դանիական և չոնական լեզուներին և հիմնաւորապէս գիտէր սանսկրիտը, չը խօսելով արդէն նորագոյն լեզուների և սլաւոնական բարբառների մասին: Մի առ մի թեւլ Գրոտի աշխատութիւնները շատ դժւար է: Յայտնի են նորա հետազոտութիւնները Գերթալինի, Լոմոնոսովի, Կրիլովի, Կարամզինի և շատ ուրիշների մասին, կամ վերաբերեալ Կատարինէ երկրորդին, Պետրոս Մեծին և ալլն: Խիստ չափնի և տարածած է նորա «Ռուսական ուղղագրութիւնը»: Հանգուցեալի աշխատութիւնների մեծ մասը թարգմանած են օտար լեզուներով և նորա աճունը մեծ նշանակութիւն և հեղինակութիւն ունի արտասահմանում: Նա ունէր պաթառ խեղք, բարոյական ուժ, մեծ եռանդ, խորը գիտութիւններ: Գրոտի մահը նշանաւոր կորուստ է ռուսական գրականութեան և գիտութեան համար:

Ճանապարհների հաղորդակցութեան միջոցով մայիսի 27-ին ընդունելով նորաւարտ ինժեներներին, դիմեց նոցա հետեւեալ խօսքերով:

«Այն գործը, որին դուք նւիրում էք, շատ դժւար է մի քանի առանձին պալմանների պատճառով: Զինւորականի կամ ծովագնացի գործը տեղի է ունենում նեղ ասպարիզում, որտեղ նոցա քննում և գնահատում են իրանց նման մասնագէտները: Միջոցով ճանապարհների հաղորդակցութեան ինժեների գործը կատարում է ամենքի առաջ: Վերջինս հազիւ վերջանալով դառնում է հասարակութեան սեփականութիւն և հէնց սորա մէջն է կալանում նորա մեծ ծառայութիւնը և նոյնպէս նորա առանձին դժւարութիւնը: Ամեն մարդ կարողանում է դատել հաղորդակցութեան ինժեների գործը իւր հալեացքներին համեմատ: Ուստի ճանապարհների հաղորդակցութեան ինժեները, աւելի քան մի ուրիշ գործիչ, պիտի ձգտէ իւր գործունէութիւնը համապատասխան դարձնել տեղական

Որպէս ուսանողներ կարող են ընդունել բոլոր միջնակարգ դպրոց աւարտածները:

Ինտիտուտը կունենալ երկու բաժին՝ գիւղատնտեսական և անտառաւիճի, Դասընթացքը պիտի տնէ 4 տարի: Անցնելու են հետեւեալ առարկաները:

1) Ռուսական գրականութիւն, 2) Ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներ, 3) Ֆիզիկա և օդերևութաբանութիւն, 4) քիմիա, 5) բուսաբանութիւն, 6) բուսական բնախօսութիւն, 7) կենդանապահութիւն, 8) գործնական կենդանապահութիւն, 9) հանքաբանութիւն և երկրաբանութիւն, 10) հողագիտութիւն, 11) ստորին գեոդեզիա, 12) քաղաքատնտեսութեան սկզբունքները և վիճակագրութիւն 12) կառուցական (СТРОИТЕЛЬСТВО) և երկրաչափական արվեստներ վերաբերեալ գիւղա և անտառատնտեսութեան, 14) օրինագիտութիւն, 15) երկրագործութիւն, 16) անտառապահութիւն, 17) տեխնոլոգիա: Յիշեալ առարկաները ընդհանուր են երկու բաժիններէ համար:

Մասնաւորապէս գիւղատնտեսական բաժնում կարդացուելու են՝ մասնաւոր երկրագործութիւն, գիւղատնտեսական քիմիական անալիզ, ընդհանուր և մասնաւոր զոօտեխնիկա, անասունների բնախօսութիւն, անասնաբուժութիւն, գիւղական տնտեսութիւն, գիւղատնտեսական մեքենաներ և գործիքներ, գիւղատնտեսական օրինագիտութիւն:

Իսկ անտառաւիճի բաժնին մասնաւորապէս վերաբերում են ծառագիտութիւն, անտառաւիճի տակսացիա, անտառաշինութիւն, անտառագործածութիւն, անտառաւիճի օրէնքներ և անտառավարութիւն:

Բացի տնտեսական դասերից լինելու են պարտաւորացուցիչ գործնական պարապմունքներ:

Ուսանողները, օգտուելու համար, ունենալու են գրադարան, լաբորատորիա, դասական հաւաքածոների կաբինէտներ, կալւած, փորձական ֆերմա, բուսաբանական այգի և ուրիշ օժանդակիչ հիմնարկութիւններ:

Պետերբուրգի ժողովարկութեան ընկերութիւնը, կամենալով միջոց տալ ամբողջին տօն օրերը մաքուր զարհուրելուններով անցկացնելու և աղպիսով սովորական տօնաւին արեցողութիւնից հետո մնալու, իրաւունք է ստացել օգտուելու այդ նպատակով ալապէս անւանած Յարիցինեան մարգագետնից: Ընկերութիւնը մտադիր է տօն օրերին ալստեղ զբոսանք սարքել: Այնտեղ լինելու են զանազան մրցութիւններ ընծաներով (առաջատաների վերալ բարձրանալ և ալին): Նրկու բեմերի վերալ ներկայացումներ են տրւելու, մի քանի երաժշտական խմբեր սծելու են: Միւս կողմից հիմնւելու են նոն տեղում էժանադին թէպարան, բուֆետ և սլն:

Նոյնպէս զանազան մանրավաճառներին տեղ են տալու էժան ապրանքներ ծախելու համար:

Նոյն հրապարակի հետ կապած է Լէլիքերտի ժողովրդական թատրոնը: Բացի հրապարակի բաց բեմերէց, լիշեալ թատրոնում ներկայացումներ են լինելու սաստիկ էժան գներով: Մինչև 500 տեղերի գները նշանակուելու են 5 կոպէկից, 400 տեղերինը 10 կոպէկից և ալ: Ամենաթանգ օթեակները պիտի արժենան 1 ր. 50 կոպէկ:

Այս ամառաւ ընթացքում ամբողջ հրապարակը լուսաւորած կլինի ելեքտրականութեամբ: Հասարակ օրերը կը պակասեն միայն մրցանակները, ամենալն օր երեկոյեան ժամի 6-ից սկսեալ կած է զինտրական երաժշտական խումբը: Հրապարակի մուտքը ձրի է:

Ահա ժողովրդին բարեփոխելու լաւ միջոցներից մէկը, որի օգտակարութիւնը անհերքելի է:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ:

Պետերբուրգի աղքատ և հիւանդ երեխաներին խնամող ընկերութիւնը տեղ է պատրաստում ընդունելու համար ալն երեխաներին, որոնց չէ կարելի թողնել ծնողների և դաստիարակների մօտ, եթէ վերջիններս ահողթութեամբ են վերաբերում դէպի փոքրիկները:

— Պետերբուրգի քաղաքապետը հետեւալ կարգադրութիւնն է արել: Ատամնարդժ Զակսի կարելնաւ քննելով, լալտնեց, որնորա փալտեղէնները (мебель) և բոլոր կահկ արասիքը անմաքուր են պահում, գործիքների հետ խառն գոնում են ժանդոտած և կանաչած ալին-օլին բաներ, գործիքների պահարանները ծածկած են փոշիով: Ուտի քաղաքապետը կալգաղից փակել լիշեալ կարելնաւը և լալտնել Զակսին, որ նա նորից հիւանդներ ընդունելու իրաւունք կունենալ, երբ ամեն բան կը դնէ պատշաճաւոր դրութեան մէջ: Օրինակելի կարգադրութիւն է:

— Սիրիւրիալի Վլադիվոստոկ լրագիրը հետեւալ տխրալի տեղեկութիւններն է տալիս: Մէկ կողմ և կառավարիչը վերջապէս իմացաւ, թէ ինչպիսի անդթութեամբ էր վարում ոմն Խանով իւր ստորագրեալ տաժանակիրների հետ: Շատերը ալդ ողորմելիներից կտրել են իրանք իրանց ոտները կամ ձեռները, որպէս զի գործելու անընդունակ դառնալով ազատեն Խանովի վերահսկողութիւնից: Նոյն լրագիրը լալտնում է, որ շատերը վերահսկողների ճնշումներին չը զիմանալով փախչում են անտառները, ուր երբեմն ոչ մի կերակուր չը գտնելով, ճարահատեալ միմեանց մորթում են և միսը ուտում: Մի քանի ալդպիսի փախածներ են բռնւած, որոնց տալրակներում մարդկալն միս են գտնւած:

— Բենդերալի քաղաքալին վարչութիւնը մեծ գործի վերալ է: Նորերումս ոմն ձալնաւոր Խանով զարմանք լալտնեց, թէ ինչու «Ձիերի շուկալ»

կուլած բաղնամարդ հրապարակը ոչ մի խմբագրատուն չունի: Ուստի դու-
ման վճռեց մի քանի տեղեր (ոչ թէ մէկը) որոշել վիշալ հրապարակի
վերաւ և կապալով տալ խմբիքներ ծախելու համար:

—Գուցէ շուտով կաւելանալ Ռուսաստանում մի ճոր համակրելի բն-
կերութիւն՝ «Նոր սերնդի ֆիզիքական զարգացման» նպատակով: Մրա-
գիրը արդէն մշակած և ներկայացրած է, ուր հարկն է՝ հաստատելու համար:

Ս. Թ.